

GRANIȚE REGIONAL-LOCALE ALE BUNELOR PRACTICI ÎN OCUPAREA GRUPURILOR VULNERABILE; COMENTARII PE MARGINEA UNUI SEMINAR INTERNAȚIONAL¹

SIMONA ILIE

ARGUMENT

Deschiderea către Europa, de peste 20 de ani, a ocazionat schimbul de informații cu privire la abordări și inițiative locale în diferite domenii. Nenumărate proiecte și colaborări transnaționale au făcut ca între timp să devină o uzanță recomandarea preluării inițiativelor de succes dintr-o regiune în alta, din interiorul sau din afara unei țări, însoțită, aproape întotdeauna, de prudenta recomandare a adaptării ei la noul context spațial și temporal. Experiența personală, în cadrul proiectului *Grundtvig* – Parteneriate pentru Învățare „Managementul Integrării pe Piața Muncii” – completează cunoașterea unui summum de bune practici naționale în materie de educație a adulților din grupurile dezavantajate pentru integrarea lor în câmpul muncii și consolidează, în același timp, convingerea că, deși teoretic posibilă, „adaptarea” este un demers covârșitor, original, brodat în jurul unui element comun.

INTRODUCERE ȘI CONTEXT

În zilele de 9 și 10 februarie 2014 a avut loc la București a treia întâlnire de lucru a proiectului *Grundtvig* – Parteneriate pentru Învățare „Managementul Integrării pe Piața Muncii”. În cadrul acestuia, grupurile naționale de lucru constituite în cele patru țări membre au identificat cinci proiecte naționale pe care le-au considerat bune practici în ocuparea grupurilor vulnerabile în spațiul lor național. Pe baza acestora, grupul de lucru al proiectului va identifica mecanisme esențiale pentru inițiativele de educație a adulților din grupurile vulnerabile, pentru integrarea lor pe

---

Adresa de contact a autorului: Simona Ilie, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: sf_ilie@yahoo.co.uk

¹Proiectul (“Manage Labour Integration”) se desfășoară între 2012 și 2014, cumulând experiența a patru parteneri translaționali: Promoción Educativa Sociedad Cooperativa (Spania, coordonator al proiectului), BIDA e.V. „Kultur und Bildung” (Germania), E Mobil Press (Italia) și Asociația Centrul pentru Dezvoltare Democratică (România).

piața muncii. Ținta proiectului este un ghid de bune practici util organizațiilor active în domeniul educației adulților în vederea creșterii ocupării, cu accent pe problematica grupurilor vulnerabile.

La întâlnirea anterioară (Spania, septembrie 2013) au fost prezentate proiectele-bune practici, seminarul de la București oferind ocazia analizelor comparative. Grupurile vulnerabile vizate în aceste proiecte au fost:

- Spania – persoane adulte cu dizabilitate severă, în căutarea unui loc de muncă; persoane/tineri în risc de excluziune socială, persoane cu dizabilitate intelectuală; tineri între 16 și 21 de ani fără învățământ secundar încheiat; entități ale sectorului de economie socială (sustenabile din punct de vedere tehnic, comercial și financiar, care urmau a fi susținute financiar);

- Germania – tineri/copii cu dizabilități din școli și grădinițe, tineri și copii din școli în programe de prevenție privind consumul de drog, tineri consumatori de drog, imigranți;

- Italia – tineri/copii în risc de excluziune sau abandon, tineri între 16 și 21 de ani fără calificare formal dobândită sau șomeri: imigranți și solicitanți de azil; tineri muncitori din Italia și țări mediteraneene;

- România – tineri din centre rezidențiale, romi, copii (din școli primare, secundare și liceale) din zone/cartiere sărace, refugiați, femei victime ale violenței domestice.

În urma prezentării proiectelor naționale coordonatorul proiectului a propus un set de opt criterii-jalon și subcriterii de urmărit drept chei pentru decodarea bunelor practici naționale și analize comparative, astfel:

- accent pe persoană ca ființă umană: persoana ca element central al proiectului, tratarea sa cu respect, obiective de proiect stabilite în funcție de specificul persoanei;

- existența dimensiunii participative, interne și externe: antrenarea grupului-țintă, implicarea fiecărui membru al organizației, apelul la o rețea de organizații menite să soluționeze problema grupului-țintă, utilizarea sinergică a potențialelor resurse locale pentru un rezultat mai consistent, aplicarea principiului complementarității între activitățile proiectului;

- capacitate operațională tehnică și financiară, adică echipă și personal calificat pentru implementare, obiective realiste și antrenare de noi tehnologii, respectiv activități justificabile în raport cu scopul final, resurse financiare consistente, transparență financiară, auditare, plata contribuțiilor sociale pentru locurile de muncă antrenate;

- fundamentare teoretică: repere ideologice cărora să li se subordoneze toate activitățile din proiect, dar și deschidere către noi ideologii/valori, tratarea cu respect a persoanei, indiferent de etnie, gen, cultură, orientare sexuală etc.;

- respectarea valorilor europene, a prevederilor Cartei Drepturilor Fundamentale, egalitate de gen, participare benevolă a grupului-țintă, neînlocuirea muncii plătite prin munca voluntară;

- creativitate și inovativitate: apel la metode noi de lucru, capacitate de intervenție odată ce procesul nu duce către rezultate scontate, obiective realiste,

adaptate, receptivitate și deschidere în activitatea de evaluare și monitorizare, capacitatea de a învăța din greșeli;

- efectul de multiplicare/replicare a procedurilor și rezultatelor: abilitatea de a coordona resursele instituționale ale celor implicați în proiect, capacitatea de a învăța din experiența altora și de a oferi expertiză, posibilitatea de a transfera/multiplică procese și nu doar obiective, autoritate morală și recunoaștere a personalului implicat, capacitatea de a rezista presiunii externe;

- posibilitate de a evalua și monitoriza etape și rezultate: obiective măsurabile, resurse care pot fi dovedite, posibilitatea exprimării succesului proiectului în obiective măsurabile, rezultate pe baza cărora să se poată analiza/evalua propriul demers.

Deși necontestată utilitatea unor astfel de repere din punct de vedere managerial și al scopurilor sociale, demersul argumentării bunelor practici naționale pe acest set de criterii s-a dovedit anevoios. Pe de-o parte, aceasta s-a datorat numărului mic de cazuri naționale și intenției asumate de a identifica inițiative cât mai diverse, așa încât au fost greu de conturat comunalități, iar pe de alta, subcriteriile care au operaționalizat cele opt criterii-jalon au fost formulate în baza experienței spaniole, care s-a dovedit greu identificabilă în celelalte spații naționale.

DIFICULTĂȚI ÎN ANALIZA COMPARATIVĂ A BUNELOR PRACTICI

În cazul României, principala problemă de justificare a bunelor practici pe baza setului de criterii a fost generată de faptul că unele subcriterii se regăsesc în însăși misiunea socială asumată de către organizațiile sociale, în timp ce altele formează un back-ground comun de acțiune socială. Primul caz poate fi exemplificat prin subcriteriul „dezvoltarea proiectului în jurul persoanei/ beneficiarului, ca element central al său”. În cel de-al doilea este vorba despre asigurarea principiilor UE legate de tratamentul egal al persoanelor indiferent de gen, etnie, orientare sexuală, asigurarea unui mediu de muncă sănătos, securitatea socială a locului de muncă sau monitorizarea unui proiect (inclusiv prin indicatori de rezultat). În cadrul primei tranșe de finanțare sub auspiciul FSE-POSDRU (2007–2013) acestea sunt cerințe de eligibilitate ale demersurilor care solicită finanțare și, cu toate că doar unul dintre proiectele de bune practici prezentate de România a fost un proiect POSDRU, dată fiind amploarea și durata acestui program de finanțare, putem afirma că dacă aceste repere nu au fost intrinseci organizațiilor românești active în domeniul social, ele au fost însușite odată cu finanțarea în contextul POSDRU. Prin urmare, cum se mai poate diferenția o inițiativă ca bună practică pe baza unor criterii larg asumate?

Un alt aspect identificat în efortul de analiză comparativă românească a fost acela că, deși un demers a fost general acceptat ca bună practică, el nu răspunde pozitiv tuturor criteriilor propuse. „Ar trebui?” a fost întrebarea firească. Sigur că există criterii în cazul cărora nu se pot face concesii (respectarea ființei umane), că sunt altele dezirate social și economic (neînlocuirea muncii standard cu munca voluntară), dar un demers care are ca scop, explicit sau implicit, ocuparea adulților

poate să nu fie transparent bugetar sau ca metodă, să nu beneficieze de implicarea unor nume cu autoritate morală sau profesională în domeniu, să nu aibă o componentă participativă accentuată și totuși să constituie exemplul de urmat în ce privește ocuparea grupurilor vulnerabile. O succintă descriere a proiectelor românești servește argumentării acestei teze.

„Centrul pentru Jurnalism Independent” și-a propus pregătirea tinerilor romi pentru meseria de jurnalist. Proiectul a asigurat cazare în afara comunității din care proveneau tinerii și training intensiv timp de șase luni, cu ajutorul unor resurse financiare generoase și a atragerii unor jurnaliști de renume internațional în calitate de instructori. La câțiva ani de la finalul proiectului, o mare parte a beneficiarilor au devenit jurnaliști renumiți în branșă. Proiectul îndeplinește cu succes subcriteriile care se referă la respectul persoanei, la apelului la autorități recunoscute în domeniu și cel al surselor financiare consistente. Ultimul este poate cel mai puțin îndeplinit criteriu în România, ceea ce face discutabil efectul de multiplicare, deși, în esență, oricând mai pot fi calificați tineri pentru meseria de jurnalist. O altă particularitate a proiectului a fost abordarea atipică a grupului vulnerabil, și anume pe segmentul său educat, țintind absolvenții de liceu al unei populații în care 75% dintre adulți nu a finalizat decât cel mult învățământul primar; inițiatorii au ținut elita unei populații cu risc de excluziune socială și au produs elită în raport cu standarde profesionale recunoscute. Din discuțiile cu câțiva dintre membrii grupului-țintă ai acestui proiect, ocazionate de seminar, a rezultat că odată angajați, pregătirea profesională de calitate a anihilat stereotipul etnic.

La polul opus, „Asociația Educația 2000+” a finanțat cu sume modice (5 000 USD) inițiative școlare de menținere a copiilor din zone/cartiere defavorizate în sistemul de învățământ. Efectul unei finanțări atât de scăzute a fost atragerea în proiect a unor școli/echipe neexperimentate în cereri de finanțare (80% dintre aplicanți nu mai participaseră anterior la vreo licitație de proiecte), care s-au remarcat doar prin propunerea unei inițiative în care credeau și pentru care aveau competențe. Remarcabil pentru echipa de implementare a fost adaptabilitatea la specificul beneficiarului de *grant*, așa încât, odată format grupul-țintă prin selecția unor propuneri coerente și fezabile, au procedat la pregătirea lor în ceea ce înseamnă gestiunea financiară și managementul unui proiect; reducând riscul de eșec al inițiativelor școlare pe motiv de management inadecvat au redus implicit propriul risc de eșec. Singura cerință impusă beneficiarilor de *grant* a fost implicarea în proiect a unei resurse locale – sub orice formă sau quantum, în mod potrivit contextului. O evaluare a impactului proiectului, realizată în cadrul prezentului proiect *Grundtvig* a evidențiat faptul că efectul activităților extrașcolare în care a constat, de fapt, întregul lor demers (desen, modelaj, teatru, vizite la muzee/licee/azil/obiective turistice, ecologizare, croitorie, dansuri etc.) a avut ca rezultat reducerea absenteismului, renunțarea la ideea de abandon școlar, creșterea performanței școlare, dezvoltarea unor abilități de comunicare și socializare adecvată, creșterea încrederii în propria persoană, descoperirea de talente și abilități

pentru diferite tipuri de activități, dar și o mai bună comunicare a părinților acestor elevi cu școala și creșterea notorietății inițiativei școlii în comunitate. Proiectul se face astfel remarcat pe criteriile posibilității de replicare, al capacităților tehnice de implementare și al obiectivelor realiste și adaptate, deși poate bifa pozitiv pe multe alte subcriterii.

Asociația AMURTEL a translatat o activitate generatoare de venit în obiectul de activitate al unei întreprinderi sociale. Având în grijă copii de vârsta grădiniței în situații de dificultate socială și tineri care părăsesc sistemul rezidențial, Asociația a dezvoltat un program pe modelul agriculturii susținute de comunitate, în care a antrenat atât tinerii la vârsta intrării pe piața muncii pe care îi are în grijă cât și două femei, șomere pe termen lung, din localitatea în care își are sediul. Deși nu a dobândit încă stabilitate financiară, demersul este printre puținele inițiative de economie socială românești, reușite. Planul treptat de dezvoltare a inițiativei (condiționat de lipsa resurselor financiare și a competențelor specifice în domeniu, dar care a consolidat, astfel, demersul) face remarcat proiectul pe criteriul participativității externe (autorități locale care au cedat teren spre folosire, colaborare cu specialiști agronomi, firmă de distribuție pentru produse). De asemenea, proiectul se remarcă din perspectiva creativității (inițiativa nefiind la origine un scop în sine, ci menită să susțină grădinița și să pregătească tineri pentru intrarea pe piața muncii, prin calificare, dar și prin însușirea disciplinei muncii). Între inițiativele prezentate, este printre excepțiile care se construiește explicit în jurul unei fundamentări ideologice, alta decât dezideratele sociale de incluziune, și anume promovarea și consilierea clienților pentru consum alimentar echilibrat, receptarea ofertei complexe a naturii.

Asociația ARCA dezvoltă programe pentru integrarea socioeconomică a imigranților printr-o abordare dominant practică (învățarea limbii române în situații concrete de viață, înțelegerea și acceptarea diferențelor culturale prin activități sociale, asistarea în îndeplinirea sarcinilor cotidiene din afara casei pentru dezvoltarea abilităților de relaționare în situații concrete), așa încât proiectul este explicit plasat în sfera criteriului privind drepturile omului și al tratamentului nediscriminatoriu. Totuși, demersul excelează printr-o activitate necesară, dar aproape inexistentă în România în relație cu ocuparea grupurilor vulnerabile, în general – medierea ocupării *după* momentul găsirii unui loc de muncă pentru imigrant. Aceasta are rolul de a șlefui asperitățile din sfera neprofesională a relației de muncă, ocazionate de rutine generate de profilul vulnerabilității, neînțelese/neimaginabile în complexitatea implicațiilor lor în afara grupului (vezi și Ilie, 2013). Echipa de proiect este în permanentă căutare de fonduri pentru activitățile de inserție socială și profesională proiectate. Ar trebui ca vulnerabilitatea financiară să anuleze consistența și permanenta creativitate a demersurilor de inserție socioeconomică, așa încât proiectul să nu reprezinte o bună practică?

Asociația ProFAMILIA a implementat, în consorțiu internațional, un proiect POSDRU privind inserția profesională a femeilor-victime ale violenței domestice,

care s-a remarcat prin complexitatea și pluridisciplinaritatea sa și, corespunzător, prin finanțarea sa consistentă. Criteriul participativ (al valorizării sinergiei resurselor instituționale implicate) este cu deosebire îndeplinit în acest caz, ca și subcriteriul creativității în utilizarea de metodologii moderne, adaptate grupului-țintă și este, de asemenea, un succes pe componenta sa de consiliere. Cu toate acestea, rămâne să identifice mecanisme de autosuținere din perspectiva inserției profesionale a grupului-țintă, ulterior încheierii programului, vulnerabilitate-cheie a proiectelor sociale, larg răspândită în contextul românesc, pe care însă a reclamat-o, punctual, și partenerul spaniol.

În analiza sa succintă, partenerul german a accentuat comunalitățile bunelor practici germane, rezultate din scopul intrinsec al entităților implicate, dar a subliniat subcriteriile care conturează constant buna practică, în cazul lor: sustenabilitatea financiară și forța de muncă/staff-ul necesar susținerii acestor demersuri. Din descrierea proiectelor a rezultat abordarea intensă practică a tuturor proiectelor bune practici germane (stagii de practică, învățare în cadrul unor activități interculturale sau care aproximează un context de vulnerabilitate) pentru formare profesională și integrare socială. Un aspect pe care coordonatorul german a ținut să-l precizeze a fost dificultatea lor, ca echipă, de a gândi în termeni de *proiect*, în condițiile în care entitățile germane implicate sunt instituții (și nu ONG-uri) active social.

În secțiunea dedicată întrebărilor, discuția a alunecat către aspecte forte ale experienței germane. A rezultat, astfel, că, anual, Departamentul social din cadrul Primăriei regionale acordă ajutor financiar entităților care probează că au fost active în ultimii ani și solicită finanțare pe baza unui proiect-buget argumentat de un reprezentat al instituției solicitante. Cererea financiară poate fi respinsă sau acceptată, integral sau parțial, decizia fiind a unei comisii locale. Membrii comisiei sunt practicieni locali, invitați de către autoritatea locală, recomandați fiind de propria activitate să participe la constituirea comisiei, ceea ce nu exclude posibilitatea prezentării unei solicitări de finanțare de către instituția din care aceștia fac parte; restricția apare doar la procedura de vot pentru acordarea sau nu a ajutorului financiar (în suma și pentru categoriile de cheltuieli asupra cărora comisia cade de acord în urma analizei proiectului-buget).

Un alt aspect care a reținut atenția (deși largul accent care se pune pe sistemul vocațional de pregătire în Germania nu este o noutate) a fost modul în care se asigură necesarul de forță de muncă în instituțiile cu activitate socială. Aceasta provine, în bună măsură, din rândul elevilor școlilor profesionale de profil, care includ o perioadă semnificativă de practică, pe durata căreia sunt recompensați cu o sumă fixă lunară, de tip alocație, urmare a contribuției lor pe piața muncii.

Prezentarea partenerului italian a ocazionat rememorarea a două dintre bunele lor practici care s-au detașat ca profil de inițiativele curente de ocupare a grupurilor vulnerabile și nu numai. Succint, este vorba despre proiecte implementate în Sicilia, regiune expusă fenomenului migraționist cu originea în țări mediteraneene, și anume cele enumerate mai jos.

– Un consorțiu cu 10 angajați, în care sunt active peste 150 de instituții sau organizații din zona industriei de pescuit, cercetare și protecția mediului marin. Entitățile partenere (între care proprietari de vase, procesatori și transportatori de produse piscicole, laboratoare de cercetare a florei și faunei marine, Universitatea din Palermo, Primăria Mazaro del Vallo) asigură integrarea pe verticală a activității din zona maritimă, pescadourile oferind locuri de muncă, ocazionând, astfel, calificare și transfer de tehnologie, atât italienilor cât și forței de muncă din Africa de Nord (pescari, dar și cercetători), altfel cu înaltă probabilitate de emigrare (probabil) în țările Europei sudice, în căutarea unui loc de muncă. Proiectul punctează, în primul rând, în privința participativității externe și a sinergiei resurselor disponibile.

– O gamă complexă de servicii și grupuri-țintă sunt acoperite prin proiectele Fundației San Vito Onlus în mai multe localități ale regiunii, în funcție de nevoia locală. Între acestea: cantină socială, infrastructură pentru servicii minime de igienă, sprijin moral și practic pentru foști deținuți, program de microcredite în cooperare cu unități bancare locale, consiliere familială, activități interculturale și de timp liber pentru imigranți sau persoane vârstnice, promovarea ideii de dezvoltare durabilă. O resursă identificată de Fundație pentru diversele sale proiecte sunt fostele proprietăți ale Mafiei, care le sunt împrumutate de Primării și pe care le utilizează ca infrastructură pentru intervenția socială (centru social, cantină socială, centru de suport pentru femei, agricultură organică sau agroturism). În cadrul proiectului supus atenției, pe astfel de proprietăți sunt găzduite persoanele din grupul vulnerabil vizat (patru imigranți și patru rezidenți în situații de risc social) și pregătite profesional în domeniul turismului rural (servicii ospitaliere, mică agricultură destinată hranei turiștilor), militând, totodată, pentru o cultură a fair-business-ului, respect pentru lege și resursa de mediu. Proiectul țintește spre autosusținere financiară și are o componentă ideologică clar conturată.

Discuțiile au alunecat din nou spre sustenabilitatea financiară a entităților implicate, cu deosebire spre procedura transferului de proprietate. Deși nu lipsită de dificultăți, datorată procesului de trecerea a acesteia în administrarea autorității locale, a riscului de distrugere a proprietății de către foștii proprietari (odată cu perspectiva condamnării), procedura funcționează totuși, fiind, astfel, preluate terenuri, imobile, conturi, podgorii etc. Acestea intră în proprietatea autorității locale, care are în sarcină valorificarea lor (recondiționare, cedare spre utilizare etc.). Utilizarea în scop social este o potențială direcție de valorificare. Alte surse de venit amintite au fost taxa anuală pe venit de 8 euro la mie (similară impozitului românesc de 2% sau a celui spaniol de 7: 1 000), care se preconizează să scadă la 5 euro, ca și sumele accesate prin Biserica Catolică, pentru entitățile sociale membre ale unor Dioceze (sursă mai larg accesată în cadrul altui proiect italian de bună practică).

În analiza sa comparativă partenerul spaniol a amintit vulnerabilități ale proiectelor spaniole, între care și aceea de a nu putea formula întotdeauna soluții de acțiune independent de originea etnică, convingerile ideologice sau orientarea sexuală a potențialilor beneficiari, dar – urmare a feed-back-ului auditoriului pe

setul de criterii – accentul prezentării a căzut pe contextul în care se elaborează aceste proiecte.

Instituția coordonatoare a proiectului își desfășoară activitatea într-o regiune în care parteneriatul social este încurajat la nivel de administrație locală (departamentul social aparținând de Primărie), cu deosebire pentru grupuri vulnerabile, precum imigranți, persoane cu handicap, femei victime ale violenței sau tineri. Aceasta face cunoscută nevoia socială a momentului și invită la formularea de proiecte și inițiative pentru a răspunde acestei nevoi. „Invitația” se adresează entităților regionale active în domeniul social, care pot fi persoane juridice din sfera publică sau privată, sau chiar persoane fizice cu expertiză pe aspecte relevante pentru nevoia socială în cauză. Se formează, astfel, un buffer de competențe de răspuns, de diferite specializări, la problema socială identificată, care nu se coagulează în mod necesar într-un consorțiu cu personalitate juridică. Ceea ce mobilizează aceste resurse locale este dorința lor, ca organizații sau ca persoane, de a se implica în realizarea unor obiective sociale (prin proiecte/inițiative specifice organizației sau prin expertiză personală) pe direcții pe care autoritățile locale le identifică drept necesare.

Din această perspectivă, o serie de subcriterii capătă un sens evident și necesar, cum este accentul pe caracterul participativ intern și extern sau probarea capacității tehnice și financiare.

CONCLUZII ȘI COMENTARII

La distanță de câteva săptămâni de momentul seminarului, fără pretenția de a oferi un răspuns la ceea ce se dorește a fi produsul final al proiectului – un ghid de bune practici în ocuparea adulților – se profilează câteva concluzii și comentarii pe marginea motivelor care fac dintr-un demers o bună practică.

În mod evident subcriteriile propuse se pot revizui, în sensul unei mai mari clarități în ce privește specifiul lor și rămâne discutabilă necesitatea îndeplinirii lor simultane. La această distanță în timp, ceea ce se detașează în prim planul memoriei cercetătorului român sunt, mai degrabă, aspecte ale proiectelor derulate în țările partenere, deficitare, dar necesare în contextul social românesc, pe care le-au atins și discuțiile ocazionate de seminar. Este vorba despre:

– *coordonarea locală a intervenției sociale*. Deși în ultimii ani, mai ales în contextul contractelor de parteneriat ocazionate de participarea la proiecte finanțate în cadrul POSDRU, s-au intensificat relațiile de colaborare dintre departamentele de profil ale autorităților locale (Primării, AJOFM) și ONG-urile active social, nu se poate vorbi încă de o susținere concentrată a intervenției cu scop social, în acord cu necesarul de intervenție socială sau cu direcții asumate. Deși doar în cazul Spaniei o astfel de abordare este explicită, acordarea anuală de fonduri sau premiarea proiectelor sociale în cazul land-ului german are un rol similar (cel puțin la nivelul notorietății demersurilor sociale și al furnizorilor de servicii sociale). Nici în cazul Italiei nu există coordonare propriu-zisă, dar două dintre proiectele prezentate sunt atât

de complexe în structura lor (fiind consorții de cooperative sociale) încât oferă, în sine, informația actualizată privind nevoia socială. Îndeplinirea acestui criteriu duce foarte aproape de utilizarea sinergică a resurselor existente la nivel comunitar, potențarea și eficientizarea intervenției sociale. În lipsa unui astfel de cadru, entitățile românești de intervenție socială dezvoltă singure, în măsura resurselor profesionale, tehnice, de timp și financiare la care pot recurge individual, servicii complementare (aici cazul ARCA, dar și AMURTEL);

– problema *necesarii forței de muncă în activități sociale* este, în cazul Italiei, soluționată prin echipele de voluntari sau angajați, care ajung până la 80 de persoane, așa încât pot aduna laolaltă persoane de calificări diferite, care pot adresa diverse aspecte ale muncii de identificare și intervenție pentru diverse tipuri de nevoi sociale și grupuri-țintă. Exemplul cel mai atractiv îl reprezintă însă cazul Germaniei, unde se asigură forța de muncă din domeniul social prin învățământ vocațional, care include stagii de practică plătită și pe termen lung. În România, insuficiența *staff*-ului entităților active social este un factor decisiv al rezultatelor insuficiente, acesta trebuind să răspundă simultan diverselor aspecte de administrare, management și să realizeze, eventual, și intervenția propriu-zisă. Dimensiunea redusă a resursei umane se datorează, în parte, și sistemului de învățământ/formare profesională de profil. Calificările necesare se obțin mai ales în învățământul superior, unde se abordează superficial procedura de practică și pe termen mult prea scurt. Aceasta se conjugă, în multe cazuri, cred practicienii români prezenți la seminar (și nu numai; Ilie, 2013), cu o lipsă reală de deschidere către profesia pentru care se pregătesc și cu elementul surpriză – dezarmant al contactului cu realitatea socială a grupurilor vulnerabile. În lipsa unui stagiu de practică consistent, acest șoc nu poate fi surmontat. În acest fel, studenții stagiați, voluntarii și chiar angajații noi „rezistă” câteva luni (timp în care consumă resursa de timp a personalului stabil), după care se retrag fără ca furnizorul de servicii sociale să poată estima când va mai putea beneficia de ajutorul cuiva;

– *lipsa surselor de finanțare* este o problemă reală în sfera socială. Totuși, anumite contexte fac problema mai ușor de surmontat; în Germania predomină instituțiile, în timp ce Italia a dezvoltat, în timp, sistemul, de acum de referință, al cooperativelor sociale și a valorificat ca resursă locală proprietățile confiscate.

– cu mici excepții, *atingerea obiectivelor* (ocuparea persoanelor din grupul-țintă) se realizează *la scară mică* – câteva persoane, poate 10, pe durata unui an. Majoritatea realizărilor sunt în sfera îndeplinirii condițiilor pentru angajare – un comportament și comunicare adecvate în raport cu norma socială, dobândirea unei calificări. Dincolo de această etapă intervine piața prin cererea pentru forța de muncă sau produsele – serviciile propuse de întreprinderea socială. Practic, toți partenerii au semnalat acest aspect ca o vulnerabilitate a momentului.

În general, contextul serviciilor sociale românești, implicat cele în direcția ocupării adulților, suferă în raport cu perspectivele mai sus menționate. Ar putea fi ele îmbunătățite după modele discutate aici? Sunt instituțiile de învățământ special pentru

persoane cu dizabilități adaptabile la un asemenea grad de flexibilitate? Poate fi învățământul vocațional pliat pe o accentuată pregătire practică? Sunt întreprinderile din sfera economică deschise pentru practica de specialitate? Ar putea fi imobilele care cad sub incidența Legii 112 astfel folosite? Pot fi antrenate inițiativele Bisericii Ortodoxe într-un sistem integrat de intervenție socială? Există un nivel de notorietate și de încredere față de entitățile din sfera socială suficient de ridicat încât să sporească finanțarea privată voluntară și sponsorizarea? Teoretic, cu siguranță. Practic însă aplicarea lor, chiar dacă dorită, este un proces de durată dacă nu chiar unul de reformă, care poate antrena efecte nescontate pe alte planuri. Să amintim aici Legea uceniciei din 2005 încă în revizuire în 2013 sau că notorietatea entităților de economie socială este notabilă doar în cazul celor de împrumut financiar, despre cooperativele meșteșugărești sau UPA din localitatea/județul lor știind doar 18–12% din populație (față de 40% sau 60% CAR-uri de salariați, respectiv pensionari) (Ilie, 2011).

Concluzia autorului este că o bună practică, cel puțin în privința serviciilor de ocupare, păstrează un accentuat caracter local/național și oferă soluție (adesea simplă sau în pași mici) pentru o disfuncționalitate locală. Practiciile internaționale îi revine, mai degrabă, rolul de a contura limite rezonabil de așteptat în atingerea scopurilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Ilie, S., *Economia socială: resursă pentru nevoile sociale*, în Stănescu S., Căce, S. (coord.), *Alt fel de ocupare. Cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București–Ilfov și Sud-Est*, Editura Expert, București, 2011, pp. 154–174.
2. Ilie, S., *Employing People with Disabilities: the Romanian Protected Units System*, in “Journal of Community Positive Practices”, no. 1, 2013.
3. *** *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, capitolul al III-lea (art. 135–138).

Primit: 25.03.2014
Redactor: Ioan Mărginean

Acceptat: 19.05.2014